

La vida a l'autovia Mudèjar

Autoria: Lourdes Toledo

Títol: El sol de l'hivern

Editorial: Viena Edicions, Barcelona, 2024

136 pàgines

El sol de l'hivern és un sol càlid, que escalfa, però que no crema. És un sol amable, el qual projecta una llum feble i tenyeix els nostres paisatges en una escala de grocs, taronges o morats. *El sol de l'hivern* (Viena Edicions, 2024) també és un llibre. Escrit per Lourdes Toledo i guardonat l'any 2023 amb el XLIII Premi de Narrativa Curta de Benissa. Unes experiències vitals encapsulades en unes narracions gairebé dietarístiques i travessades d'est a oest per un personatge clau: l'autovia Mudèjar.

Aquest element paisatgístic —quasi com a *leitmotiv*— és un símbol de moviment, tant espacial com temporal. Una línia contínua, d'unió, a través de la qual l'autora explica la seua connexió amb el passat personal i amb el País Valencià com a territori cultural i polític.

“Tantes hores hi he passat, tan unida a la meua vida està aquesta carretera, i tantes vegades m'hi he vist en perill, que a l'autovia Mudèjar jo li dic autovida Mudèjar” (pàgina 18): “Per circumstàncies personals, duc anys recorrent la ruta entre València i Terol amb

nombroses parades als pobles que s’anuncien o s’arreceren a una distància prudent de l’autovia Mudèjar” (pàgina 45).

També podria dir-se que, en un context de canvis i incerteses, l’autovia Mudèjar esdevé, com a *On the road* de Jack Kerouac, el símbol d’exploració i descobriment personal. Cada cruïlla, cada problema o canvi de sentit, representa moments en què Toledo ha hagut de prendre decisions i com aquestes han marcat la seua manera de ser, les experiències que la defineixen: “Llavors em dic, per si de cas se m’oblida, que els canvis circulen en dues direccions, que prenen energia, però que també en generen, que fan mandra, vertigen i angoixa, però que multipliquen forces i empenta. Aquest sentiment sobre rodes és el que em condueix ara per l’autovia Mudèjar” (pàgina 65).

El sol de l’hivern està compost per una selecció de relats de lectura fàcil. Amb un deix nostàlgic, hi ha una reivindicació de la memòria. Dues raons, complementàries entre elles, ens poden fer pensar d’aquesta manera: la primera, la comunicació d’una pretesa veritat de l’experiència; i, la segona, la memòria com a discontinuïtat que permet al subjecte de les narracions construir-se tal com se’ns presenta, o com se’ns vol presentar. Tot això a través d’un llenguatge planer, gens recaragolat o poetitzat, que s’ajusta a la necessitat d’expressar les vivències de l’autora. Per aquest motiu, l’autora tendeix a buscar l’oralitat a través de la transparència del llenguatge i l’ús de col·loquialismes —“era un dia de *ponentà*” (pàgina 53)—o mots propers a la realitat viscuda—“un vent del nord, el *cierzo*” (pàgina 32)—.

Altrament, des del punt de vista de l’experiència, *El sol de l’hivern* participa d’una tendència literària que Borja Bagunyà va desenvolupar a l’article *Soc jo total: l’autoficció a la literatura catalana*, publicat en *El País*. En aquest sentit, el llibre parteix de manera tàcita d’un binomi entre la vivència com a experiència de la consciència, individual i prèvia a qualsevol forma d’expressió, i el llenguatge com a eina de transmissió que ha d’adequar-se a la veracitat d’aquesta vivència. Això provoca que la voluntat literària de la cosa narrada depenga de com de ben expressada estiga l’emoció personal de la protagonista i com és de fidedigna. Al mateix temps, de manera fragmentària, hi ha la construcció d’un subjecte; però, sobretot, la construcció d’un sentit a través de totes aquestes experiències.

S'ha dit que aquesta tendència a l'escriptura del jo en la literatura catalana actual pot deure's a una estructura del sentiment individual condicionada per una estructura econòmica i cultural pròpia del capitalisme tardà, la impossibilitat de pensar-se des d'un afora o la fetitxització d'una interioritat profunda i transferible. Tanmateix, aquest jo autobiogràfic no ens està donat, sinó que el construïm a partir del llenguatge. Si inherentment la construcció de nosaltres mateixos i el món passa per un jo lingüístic com a punt de referència, encara hi ha espai perquè aquestes literatures tinguin un interès.

Algunes vegades, sobretot quan l'estiu queda lluny, sent que si estire el braç i obri la mà n'eixiran intactes i atesorats el *café in ghiaccio*, aquell *xiringuito* del primer dia, els castells, les torres i les esglésies mirant a la mar, els blaus i els verds de l'aigua... (pàgina 131).

A tall de cloenda, les narracions de *El sol de l'hivern* busquen contenir un valor estètic a partir de l'explicació de la vida quotidiana. A partir d'ací, llavors, com a lector només podem fer un acte de fe, de confiança lectora, i intuir que l'autora fa ús discretament d'alguns artificis perquè s'hi done un equilibri entre fons i forma —i sobretot, que aquesta segona tinga alguna cosa a dir en clau literària. Així, una vegada establert el pacte de credibilitat, òbric la porta a la possibilitat d'inventar i la necessitat d'estranyar-se d'un mateix.

Andreu Blai Fernández-Serrano